

GAZETA NARODOWA I OBCA

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. TACIT.

Z WARSZAWY W SOBOTĘ DNIA 28. STYCZNIA ROKU 1792.

Sessja sejmowa d. 24. Stycznia. Zagajona do podanych przełożeń od magistratur rządowych. — Czyta P. Sekretarz prośbę od ministra pieczęci w straży, w interesie miast *Gdańska* i *Torunia*. — Te listem swoim żądają, aby podług dawnych ustaw, zostawione były pod udzielnym sądem samych kanclerzów, imieniem króla sądzących. — P. *Kublicki Instantski* stawia przy nienaruszeniu prawa o asessorii, które równie wszystkie miasta sądowi asessorickiemu do sądenia poddało, i na tę szczególną excepcyą nie pozwala, żąda potym decyzji, zawieszonej materji względem suffraganii *Polockiey*, w której chce mieć naznaczoną deputacyą. — PP. *Krzacki Wołyński*, i *Jezierski* kaszt: *Lukowski* popieraia wniosek wyznaczenia deputacyi. — P. *Sierakowski* kaszt: *Stoński* mowi za projektem względem kapituł dla obrządku *Ruskiego*; za porównaniem prerogatyw duchowieństwa *Unickiego*, z duchowieństwem *Łacińskim*; za dozwoleciem ufundowania sześciu prelatorów przy każdej katedrze, na które fundusze, aby siężom tegoż obrządku, wolno było użyć własnych kapitałów z prywatnego zbioru; za fundowaniem seminarjów dla *XX. świeckich Unitów* z udziału funduszów bazylianickich; za wyznaczeniem nakoniec kommissji w celu urządzenia *XX. Unickich*.

X. Skarszewski biskup *Chełmsko-Lubelski* sądzi polecić Straży rzecz względem suffraganii, aby traktowała z stolicą apostołską; wyznaczenia deputacyi nie znajduje potrzeby: przekłada: że prawa duchowne są osobne, spoczywały tylko pod protekcyą świecką. — Władze duchowna i świecka, mają pewne granice; jeżeli linia dzieląca je, zatarta zostanie, nastąpi uzurpacya władzy jednej nad drugą; że nie trzeba składać synodów, lecz zostawić samemu duchowieństwu jego urządzenie, a to ustanowi, co widzieć będzie zgodne z prawidłami religii. — Nakoniec, żeby rzecz cała względem dobr pozostałych od arcybiskupstwa *Polockiego* polecona została straży.

Xke Marszałek konf: *Lit:* nie radzi dla małej tej rzeczy, w której tylko o 36,000. intraty chodzi, nadwierać własności duchowieństwa, i przez to poruszać tkliwość z strony głowy kościoła, w tym momencie, kiedy oćiec ś. ogłosił radość i błaganie Boga za pomyślność *Polski*. — Jeżeli chcemy stałości tej nowej budowy, artykuł względem duchowieństwa powinien być naysilniej dochowywany. — Oddamy tę rzecz *Collegio Episcoporum*, jak zrobiliśmy dawniej względem seminarjów, lub zawieśmy jeszcze tę materję

P. Zakrzewski *Poznański*: czyni dystrykcyą w rzeczach duchownych *inter spiritualia, & temporalia; ad spiritualia* wdawać się nie chce; mowić *de temporalibus*, i wglądać w nie, sądzi koniecznością rzpltey, i w tym celu powtarza żądanie swoje wyznaczenia deputacyi, która-

by się nie z samych tylko osób świeckich, ale i duchownych składała.

Król Jmć: Oświadczywszy zgodność zdania swego z zdaniem w poprzedzonych głosach *X. Skarszewskiego* biskupa *Lubelsko-Chełmskiego*, i *Xcia Marszałka* konf: *Lit:* i dodawizy, iż prócz tych wszystkich światłych wystawień, są jeszcze infze uwagi, które nie wdziśieyfzey izby postaci, wymieniaćby było przyzwoitym, a z których mogłyby przeciwne życzeniom naszym, wynikać skutki, gdybyśmy dziś przedsiębrali takie rzeczy do roztrząsania, które jeżelibyśmy chcieli zrobić użytecznie, żadnym sposobem nie moglibyśmy łatwo ich udecydować. Oświadcza: iż dla zmniejszonej liczby osób sejmujących, limita jest konieczna; iż w kilku dniach będzie musiała nastąpić, i że tych dni na materji, nie mogącej w nich wiaść swego skutku, trwonić nie należy; wnosi, aby godny marszałek sejmowy, te materje stanom wystawiał, któreby łatwą mogły mieć decyzją, a ta niechby była odsunięta aż do czasu po limicie.

P. Marszałek sejmowy podnosi projekt z opinii kommissji policyi, przychodzący względem approbacyi różnych pobożnych funduszów, przez niegdy *P. Braniczkiego* kaszt: *Krakowskiego*, hetmana *W. Kor:* i innych poczynionych. — Na ten trzykrotna zachodzi zgoda. —

Czyta P. Sekretarz notę od kommissji skarbu koronnego z przełożeniem, że z powiększenia ceny stępla od kart, dochód skarbu w tym artykule, zamiast pomnożenia, zmniejszony został; gdyż cena stępla wartość towaru przenaizaiąca, jest przyczyną przemysłu niedostrzeżonych, i fabryki krajowe z tej miary upadać muszą. — Podaie zatym kommissya projekt zmniejszenia ceny stępla od kart krajowych do gry, to jest od talii francuzkich, lub innym nazwiskiem cudzoziemskim zwanych, do złotego, a od polskich do groszy 15. Zagraniczne zaś przy stęplu prawem tego seymu ustanowionym zostawione. — Na taki projekt zachodzi zgoda. —

P. Butrymowicz *Piński*, iako członek deputacyi do projektu urządzenia ludu żydowskiego wyznaczonej, przekłada od teyże: że lud żydowski poty szczęśliwym być nie może, poki urządzonym nie zostanie; urządzonym nie zostanie poty, poki z długów kahalnych wyprowadzonym nie będzie; nie będzie poty wyprowadzonym z długów, poki kommissya skarbowa w administracyą opłaty tychże nie wniydzie; dla czego uznala deputacya potrzebę, aby, nim projekt urządzenia żydowskiego przyidzie, rząd krajowy zawiadomił się, wiele w kraju na kahalach i synagogach żydowskich znajduje się długów; bo stołownie trzeba będzie lud żydowski podatkami obciążyć: w tym celu podaie od deputacyi projekt, który zaleca sądom ziemianckim, aby zatrudniły się

spisaniem wszystkich długów synagodzkich i kahalnych. — Ten po przeczytaniu idzie w deliberacyą.

P. Rybiński Kijowski wnosi projekt odmiany na raz ieden tylko w rozkładzie seymików dla wojewodztw, Kijowskiego i Wołyńskiego; który seymiki oznaczone w Zytomierzu i Owruczu łączy w iedno, i dla nich miasto Zytomierz naznacza; a dla wojewodztw Wołyńskiego i Czerwiechowskiego wyznacza iedno miejsce w mieście Lucku na sądzenie się kommisji granicznej. — Przyjęto. —

P. Radzicki Zakroczyński podaje projekt względem zapewnienia funduszu Benedyktynów Pułtuskich szkoły uczących. — Idzie w deliberacyą do opinii kommisji edukacyjnej. Za wniesieniem Xcia Marszałka konfederacji Litt: zalecono Marszałkom konfederacji O. N. aby przynieśli wolę stanów do J. K. Mci w straż, iżby straż zaleciła kommisji policyi, żeby uczyniła obrachunek z XX. Paulinami Warszawskimi, i wystawiła stanom należytość im winną, za konfyskencją u nich Chorągwi Węgierskiej łaski marszałkowskiej.

Sessja solwowana na czwartek.

Sessja Seymowa d. 26. Stycznia. P. Marszałek Seymowy uważając, iż z potrzeby wypaść musi w bliskich dniach limita seymu, proponuje wyznaczenie deputacyi któraby w czasie limity zatrudniała się redakcyą praw seymu teraźniejszego, a po limicie całe swe dzieło wystawiła stanom. —

P. Zabiello Inflancki: Na dniu dzisiejszym, trzy miesiące upływa czasu, które Stany, PP. Rzewuskiemu, liet: pol: kor: i Potockiemu, Jener: art: kor: do stawienia się i wykonania przysięgi, łaskawie wyznaczyły; domagam się więc, aby na dzień jutrzejszy rapport ich resposu, i tego wszystkiego, co się tyczy tej sprawy, był przyniesiony i przeczytany. — Odgłos: *prosiemy*.

Król Jmć: Tak sądzę, że, gdy dzień jutrzejszy jest ten, który wola seymujących stanów przeznaczyła do powzięcia determinacyi, względem tych dwóch osób, których niebytność dotąd, przez mówiącego przedemną posła była wipominiana, zechcą seymujące stany *in consequenti* doczekać tegoż dnia jutrzejszego, gdyż nawet w dzisiejszym dniu ieszcze, spodziewać się trzeba ostatniego resposu, który azaliżby był pomyślny? dogodziłoby się przez to i woli stanów, i uwolniłoby nas od zatrudnienia się tą materyą. —

P. Sekretarz czyta projekt stosowny do zagaienia P. Mar: Seym: względem redakcyi praw teraźniejszego seymu. — Zachodzi iednomyślna zgoda: — Słowa prawa.

Gdy przez długi seymowania naszego przeciąg, ustawy teraźniejsze, iedne dokonane nie są, drugie późniejszymi prawami uchylone, lub podniesione zostały; przeto chcąc, aby iak najlepszy porządek w uchwałach seymu teraźniejszego, mógł być ułożony, na części przyzwoite materyom podzielony, i aby się w nich żadna między prawami nienaydowała kontradycya, do porządknej redakcyi praw seymu teraźniejszego WW. i UU. NN. wyznaczamy, którzy porządkiem materyi, wszystkie prawa, i uchwały ułożą, przeciwne między sobą zgodzą, uchylone wyimają, a tak ułożone całe dzieło, nam królowi i stanom skonfederowanym przyniosą, wraz z dokładną konfrontacyą oryginalnych ustaw.

Król Jmć do tej redakcyi nominuje osoby z fenatu X. Szembeka Bisk: Płoc: X. Kollataia kor: i P. Chreptowicza Lit. Podkanclerzych.

P: Marszałek Seymowy do tegoż dzieła zaprasza z stanu rycerskiego, PP. Trojanowskiego podlaskiego, Zakrzewskiego poznańskiego, Xze Mariz: Konfed: Lit: P. Weisenhoffa Inflanckiego.

P. Plater kaszt: Trocki przynosi od deputacyi perceptowej i expensowej zmoderowaną tabelę liczby of-

ficyalistów policyi i ich płacy. — Deputacya, w tym umiarkowaniu tabelli, przez kommisją policyi podane, uieła osób 14. a summy zmniejszyła Zł: 225,920. od summy 764,840.

Po dokładnym wystawieniu przez liczne głosy iak wielki jest obiekt pracy kommisji policyi; iak wiele zależy dobru krajowemu, na regularności i pilności w wykonywaniu przez tę magistraturę obowiązków prawem przepisanych; iak te skutkowane, ściągają w przyszłości znaczne na kraj pożytki, które awanowaną dziś expens kilkakrotnie nadgródzą. — Po przełożeniu daley, iż z przyczyny niebyłości dotąd w tym obiekcie magistratury, nieład, nieporządek, i zadbanie policyjnych organizacyi, nayżałostniejszą wewnątrz sytuacyą kraju wystawiły. — Uznano powszechnie, iż liczba officyalistów przez kommisją policyi ustanowionych, nietylko z wzwyż wyrażonych powodów zmniejszana być nie powinna, ale też z względu, że ci wszyscy już przysięgli, i w dobrej wierze od kilku miesięcy obowiązki pełnią; oraz żeby kommisja policyi niezastanawiała się kiedy tą wymówką, że stany w zmniejszeniu liczby officyalistów, przez nią za potrzebnych uznanych, odieły iey sposobność, wykonania przepisanych prawem obowiązków. — Co do płacy, było wnioskiem niektórych: aby na wszystkich officyalistów przez kommisją policyi ustanowionych, ogólną summa, nie wchodząc w wyszczegulnienie, wyznaczona była do iey rozrządzenia. — Uformowano zatym projekt, przeznaczający na zapłatę officyalistów 440,000. a na expensę extraordinaryine 100,000. corocznie ze skarbu O. N. kwartalami *decursivè*, za kwitami kommisji policyi, zaczynając od ustanowienia teyże, płacić się miane; z którey to summy kommisja policyi na każdym seymie *ex asse* rachować się ma. —

PP. Siwicki Trocki i Zagórski Wołyński oświadczają na ten projekt opozycyą.

P. Marszałek seymowy głosi propozycyą *ad tur-num*: Czyli projekt oznaczający summe 540,000. Zł: dla kommisji policyi (z którey co seym *ex asse* rachować się ma) ma być przyjęty, czyli do poprawy odesłany. — większością 77. wotów przeciwko 6. projekt przyjęty.

Czyta P. sekretarz drugi projekt z opinii teyże deputacyi przychodzący; który dla oddzielnej kancelaryi marszałka prezydującego w kommisji policyi, summe zł: 25,000. ze skarbu O. N. corocznie kwartalami *decursive* za kwitami tegoż prezydującego Marszałka zaczynać od dnia rozpoczęcia oddzielnych jego obowiązków, wyznacza. — Jednomyślnie przyjęto.

P. Potocki Marszałek W. W. X. Lit: donosi: iż z rozkazu Nayjaś: PANA w straż, dwa ma uczynić Prześw: Stanom przełożenia: jedno za poleceniem sprawiedliwości i łasce zgromadzonych stanów, układu P. kommisji policyi co do liczby i płacy jey officyalistów. Drugie ściągające się do wyznaczenia funduszu na subalternów i wydatki kancelaryi straży. W dopełnieniu tych rozkazów ponieważ rozpoczęta materya o liczbie i płacy officyalistów kommisji policyi, do niey mowi odkładając rzecz o kancelaryi straży do następnej pory sessji dzisiejszej lub też następnej. W dalszym swoim głosie, przypomina, że ponieważ prawo liczbę i płacę potrzebnych officyalistów zostawiło rozrządzeniu kommisji, ufać należy jey rozrządzeniu, jako magistraturze przysięgłej, zażyczyconey wyborem seymujących stanów, wybor swoy usprawiedliwiający, rozrządzeniami i czynami widzialnie użytecznymi i głośno wielbionymi.

Co do potrzeby officyalistów, wznawia pamięć ustawy kommisji policyi, która w celach bezpieczeństwa, wygody, i sądowności, tak rozmaite, i rozliczne powierzyła jej obiekt, że liczba officyalistów aż nader skromnie zdaje się wymierzona. A co do ilości płacy, że oszczędzenie sposobów do exekucyi rozrządzeń kommisji bardzo zuboży jak z bogaci skarb publiczny, kiedy widocznie przez nieexekucyę, ukryte zostaną znaczne fundusze majątków wolnych, tudzież fundusze miłosierdzia, których wydobyć, nie tylko pomnoży majątek publiczny, ale z czasem usposobi kommisję, aby utrzymywać się mogła właściwemi policyi funduszami z ochroną skarbu narodowego. Z tych powodów zapatrując się na dzisiejszy fundusz dla kommisji policyi, jako na zakład, z którego znaczne korzyści dla kraju wynikną, do rozkazu J. K. Mci łączy własne swoje przekonanie, i o niezmięszczeniu officyalistów, tudzież płacy wyznaczonej na nich doprasza się.

Czyta P. sekretarz tabelę subalternów straży, i projekt dopiero wniesiony.

P. Skurkowski Sandomirski mniemając, iż w millionie ośmiorość sto tysięcy na straż wyznaczonym, zamkała się i opłata subalternów straży, sądzi za niepotrzebny ten projekt.

P. Ostrowski Podskarbi nadworny kor: minister straży przekłada: że million 500,000. zł: jest wyznaczony tylko na departament interesów zagranicznych w straży; w co nie tylko wchodzi subalterni tego departamentu, ale i utrzymanie wszystkich za granicą poselstw, i innych wszystkich zagranicznych interesów; summa zaś 300,000. do dyspozycji straży na wydatki extraordinaryjne naznaczona, jest z tym warunkiem, aby z niej żadne pensye, i żadne gratyfikacye nie były wyznaczane; w czym odwołuje się do prawa, którego przeczytanie zaspokaja wniosek P. Sandomirskiego. — P. Jezierski kaszt: Łukowski żąda na ten projekt deliberacyi.

Król Jmć przekłada: iż ci subalterni, którzy bez płacy od ośmiu miesięcy wykonywają publiczne obywatelskie usługi, nie powinni być zawiedzeni w ufności prawu, na którego fundamencie służyć zaczęli; że byłoby nie ozdobić dla oyczyzny, żeby dzieci swoje, nie ozdobić dla seymuących, żeby współ-obywatelów swoich, w ich usługach, w ich nadziejach, mylić mieli. — Proszę za nimi jako świadek ich pracy, nie odejmując im tych rąk, bez których niemogłbym woli walczyć zadość czynić, tych instrumentów, bez których moc wykonawcza działaćby nie mogła. — Pierwszym z między nich pracownikiem jest X. Referendarz Woltowicz, jest on tym, czym był sekretarz zeszłej rady, więcę pracy, bo organizacja straży więcę wkłada pracy, niżeli miał jej z obowiązków sekretarza rady. — Spodziewam się że z tych uwag nastąpi jednomyślna zgoda na projekt. — Zapytuje się P. Marszałek seymowy o zgodę na czytany powyższy projekt. — Trzykrotna jednomyślnie zachodzi. — X. Marszałek konf: Lit: żąda podniesienia projektu względem pensyi dla metrykanta Lit.

P. Butrymowicz Piński: z obowiązku instrukcyi składając J. K. Mci podziękowanie za urządzenie i ulokowanie bezpieczne metryk, popiera ten projekt z mocy teyże instrukcyi.

P. Zambrzycki Nurcki oddala tę okoliczność do ogulney listy cywilney. Nakoniec skłania się izba do jednomyślności, i przyjmuje projekt. — Treść prawa: "Pensyą metrykanta Litew: z pensyą metrykantów kor: porównujemy, to jest: dla każdego roczney pensyi

„po złotych 6,000. wyznaczamy. A zaś jura cancellaria metryk O. N. Assessorze O. N. na fundusz powszechny sądowy, podług prawa na teraźniejszy seymie zapłacono, długi urządza. —

X. Kollatay podkanclerzy kor: przekłada potrzebę zadecydowania projektu wniesionego na ostatniej sejsji przez P. Butrymowicza Pińskiego: od deputacyi w interesie ludu żydowskiego wyznaczonej; że lud ten nie mógłby być wprzód urządzony, gdyby możliwość jego poznana nie była; że uskutecznienie tego projektu, jest interesem samychże obywateli. — Podniesiony zostaje — i po niektórych uczynionych w nim poprawkach, jednomyślną zgodą zamieniony w prawo w te słowa:

Zalecenie sądom ziemialskim O. N. względem długów żydowskich.

Nim nastąpi urządzenie ludu żydowskiego w królestwie Rzeczypospolitej mieszkającego, my król, razem z stanami seymuącymi, uznaliśmy za potrzebę uwiadomić się pierwej o ilości długów przez kahały żydowskie zaciągniętych; przeto za zgodą powszechną stanowimy.

1mo. Uur: seymowy i konfederacyi O. N. marszałkowie przyniosła wolę stanów seymuących do nas króla w straży, ażeby wydany był uniwersał obwieszczaący wszystkim kredytorów kahalnych, iż na zlikwidowanie długów kahalnych naznaczony jest sąd w każdym województwie i powiecie, od dnia 10. kwietnia r. 1792. rozpocząć się mający, na którym terminie, aby każdy z wierzycieli sam osobiście, lub przez umocowanego od siebie z dokumentami realność długu probującymi *sub amissione causae*, stał przed sądem tego województwa, czy powiatu, w którym leży kahal, długowi *respective* opisów uległy.

2do. Takowy uniwersał ma być niezwłocznie do wszystkich województw i powiatów rozszlany, z zaleceniem, aby po parafach był publikowany; ażeby zaś i wierzycielom zagranicznych doszedł wiadomości, przez gazety publiczne ma być ogłoszony.

3tio. W każdym województwie ziemi, lub powiecie obrani sędziowie ziemialscy ci, którzy kompletu na pierwszą kadencyę do sądenia spraw ziemialskich wyznaczonego składać nie będą, rozpoczną sądy likwidacyjne długów kahalnych od dnia 2. kwietnia roku 1792. w miesiącu na sądy ziemialskie przeznaczonym, i takową likwidacyę nieprzerwanie ciągnąć będą, aż do zupełnego wszystkich długów obrachowania kahalów, *respective* swego województwa czy powiatu, położonych.

4to. Ażeby te likwidacye długów kahalnych naydalej do dnia 15. czerwca roku teraźniejszego ukończone były, sędziowie likwidatorowie obrachowywać będą mogli, choć pojedynczo rozdzielni, długi te, w których sprzeczka o wielość summy lub procentu, między stronami nie zajdzie, te zaś tylko, w których się strony zgadzać nie będą, w komplecie zupełnym sądowi ziemialskiemu przepisany zadecydują ostatecznie.

5to. Sędziowie likwidować nayprzód mają długi kahalne dawniejsze, dekretami poprzedniczo zapadłemi objęte, i ich w mocy nienaruszonej zostawiają, i tych długów dawnych osobną tabelę ułożą.

6to. Po obrachowaniu zaś długów dawnych, likwidować będą długi późniejszy po dekretach *liquidationis* zaciągnięte, onych rzetelność rozpoznają, nielegalne sądownie uchylą, procenta od tych summ gdzieby się pokazały wyżej nad przepis prawa brane, z kapitałów wytrącają, a na przyszłość procent podług prawa zawarują niewdając się w nakazywanie dekretów opłaty. Takowe ukończone oblikwidacye do akt ziemialskich oddadzą, a ekstrakty ich do kommisji skarbowej O. N. naydalej na dzień 31. maja r. 1792. odeszłą kosztem kahału każdego, który się likwidować będzie.

7mo. Gdy zaś zostanie zakończona likwidacya długów, sędziowie przystąpią do oblikwidacyi funduszów wszystkich, które się znajdują w kahalach na opłatę długów, i takową oblikwidacyę funduszów wraz z likwidacyą długów, do kommisji skarbowej O. N. odeszłą, a to na powyższy termin; w tym zaś przeciągu czasu wszelkie exekucye dekretów wstrzymane być mają, co do opłacenia kapitałów: odtąd zaś nie wolno będzie kahalom żadnych długów zaciągać, pod przepadkiem kapitałów tym, którzyby kahalom summy jakie pożyczili. Sejsja solwowana na dzień trzeci.

Z Radomska d. 17. Stycznia. Kommisja cywilno-wojskowa powiatu Piotrkowskiego i Radomskiego, obchodziła uroczyscie dzień urodzin J. K. Mci. Za iey prze-

wodztwem, zebrani licznie wspomnianych powiatow obywatele, wpisali się w księgę ziemianką: sędząc, iż nayprzyzwoiciej uczczą dzień ten dopełnieniem przepisu prawa, wpisując się w księgę, która porządek feymików, a przez to użycie prawdziwej wolności obywatelom zapewnia. — Magistrat *Radomski* setnym z armat uderzeniem, dzień ten ogłosił. Po odprawionym nabożeństwie, za naydłuższe panowanie J. K. Mci, i odśpiewanym *Te Deum*, P. *Zareba* cześnik *Piotrkow*: na ów czas w kommissyi prezydnujący, zaprosił do siebie przytomnych obywatelów na obiad, na którym spełniano zdrowie N. Pana, marszałków konfed: stanów feymuących, konstytucyi i pomyślności narodu.

Z Paryża dnia 9. Stycznia.

Zgromadzenie Narodowe Prawodawcze.

Na sessyi d. 2. ustanowiono: iż rok 1792. będzie czwartym rokiem wolności. — Czytano list od P. *Rochembeau* dziękujący za urząd marszałka francuskiego, podług zezwolenia Z. N. jemu nadany, oświadczający, iż resztę dni swoich poświęci na usługę oyczyzny, króla, i na obronę konstytucyi. — Wyznaczono 600,000. liwrow na kończenie kanału *Burgundyi*. — Minister morski usprawiedliwia się z rozmaitych oskarżeń przez deputacyą morską na niego uczynionych, i zyskuje pochwałę.

Na sessyi d. 3. roztrząsano, i uchwalono 11. artykułów urządzających naywyższy sąd narodowy w *Orléans*, który odtąd czynnie postępować zacznie.

Na sessyi d. 4. czytano rozmaite adreśa od departamentów i petycye od obywatelów żądających wojny. Doniesiono: iż asygnatów spalonych już jest za 373. millionów. P. *Mikołaj Gays* angielszyk ofiaruje 1,000. liwrow, jako kontrybucyą patryotyczną; kazano tę ofiarę w protokuł zapisać.

Na sessyi d. 5. uchwalono, iż wierzycciele narodu naydaley do d. 1. maja dowody swoje złożą, po którym terminie, pretensye ich uznane nie będą. — P. *Isnard* żąda, ażeby *francya* weszła w przymierza z narodami sobie przychylnymi. Mowa jego (którą może inną razą przytoczymy) pełna jest rozsądku, prawdziwej wymowy, i myśli niepospolitych. Drukować ją kazano.

Na sessyi d. 6. nieskończona liczba adreśów żądających wojny czytana. Wszyscy chcą zwyciężyć albo umrzeć. — Czytano proklamacyą króla, która niżej.

Na sessyi d. 7. roztrząsano czyli dekreta względem organizacyi naywyższego sądu narodowego, podległe są funkcyi królewskiej? Decyzyą do poniedziałku odłożono.

Na sessyi d. 8. P. *Narbonne* minister wojenny donosi, iż podróż jego szczęśliwą była, to jest: iż woysko nasze w dobrym stanie znajduje się. We śróde relacyą obliżerną uczyni. — P. *de Lessart* czyta powtórne listy odebrane od ministra naszego z *Coblentz*, a między innymi notę od elektora *Trewirskiego*, oznajmującego, iż zabronił wszelkiego uzbrojenia emigrantom na ziemi jego znajdującym się, a zbroynym wyjść z kraiu swego rozkazał.

Znowu wiadomości o fzerzącym się buncie w *St. Domingo* bardzo niepomysłne odebraliśmy.

Proklamacya Króla Francuzów, tycząca się utrzymania porządku na granicach, pod dniem 4. Stycznia wydana.

Król uwiadomił Z. N. o nocy urzędowej, która pod d. 21. Grudnia posłowi *Francuzkiemu* przy J. C. Mci zostającemu, podaną była. — Wzmieniona nota okazuje troskliwość, jakoby kray państwa *niemieckiego* miał być zagrożony wpadnięciem *Francuzów* przed oświadczeniem w tey mierze woli narodu, a nawet mimo jego zezwolenia. — Z tego więc powodu Cesarz Jmć dał rozkaz

jenerałom swoim w *Niderlandzie* zostającym, aby ruszyli z woyskiem na pomoc elektorowi *Trewirskiemu*. — Król żywo uczuł, ile takowa troskliwość może być krzywdzącą naród *Francuzki*. — Europa jest w pokoju, i zapewne spodziewać się nie należy, aby zarzut zamieszania tey spokojności miał paść na tych *Francuzów*, którzy są wierni oyczyźnie i królowi. — I ktożby mógł rozumieć, aby *Francuzi* łamać mieli prawa narodów, i wierność przymierzów, aby tych za nieprzyjaciół poczytywali, którym wojny uroczyste nie wypowiedzieli. Rzetelność *francuzka* brzydzi się z odrazą, tak krzywdzącym ją rozumieniem. Wszakże mogłoby się zdarzyć, iż podstępne namowy i chytrze knowane spiski, zasiałyby niechęci między mieszkańcami i woyskami nadgranicznymi, a zbyt gorące podeyrzenia, mogłyby dać przyczynę do kroków nieprzyjacielskich. Ale żeby takowe układy bezkutecznymi uczynić, dosyć jest ogłosić je. Przeto król rozkazuje, i zaleca ciałom administracyinym i jenerałom, aby całej swojej użyli siły, na zapobieżenie skutkom z takowych układów wyniknąć mogącym, któreby do rozciątrzenia ludu, i zapalenia żołnierza dążyć miały. *Francuzi!* w tych ważnych okolicznościach, w jakich się teraz znajdujemy, od was zawisło, europie godny zadziwienia dać przykład. Wsparci na słuszności waszey sprawy, pyszni z wolności waszey, niech umiarkowanie, i posłuszeństwo prawu zjedna wam poważanie u waszych nieprzyjaciół. Wiedźcie, że waszym obowiązkiem jest czekać wyroku prawa, i że uprzedzenie jego byłoby przestępstwem. Król trwa statecznie w żądaniu satysfakcyi imieniem narodu *francuskiego*, której wymaga nietylko sprawiedliwość, ale prawo narodów i interes całej europy. Jeżeli król iął się środków wojennych, to dla tego, iż przewidział podobieństwo oporu, musiał się więc w takim stanie postawić, aby ten niesłuszny opór pokonać zdołał. Lecz król nie stracił jeszcze nadziei pozyskania skutku pomyślnego w żądaniach swoich, ponowił je więc, popiera je z dzielnością, i ma słuszne powody spodziewania się, że rozsądne i umiarkowane przekładania, potrafią przyspieszyć w słuszniejszym sposobie rzeczy tey ukończenie. — Ci więc, którzyby przez pośpiech w postępowaniu i osobiste zaczepki bieg negocyacyi przerywać śmieli, ci stałiby się nieprzyjaciółmi rzeczy powłzechney, znieprawdzeni od wszystkich narodów, i podług wszelkich praw za godnych kary poczytanymi. Z takowych więc powodów, król nakazuje i zaleca ciałom administracyinym, jenerałom, i wodzom gwardyi narodowej, i woyska regularnego, jak naywiększą baczność, aby wszelka i każda obca ziemia nienaruszenie poważana była, także, aby cudzoziemcy znajdujący się we *francyi*, jakiegokolwiek bądź narodu, zupełnych względów gościnności i opieki praw, gdy się podług nich zachowają, doznawali; nakoniec aby jak naymocniejszych użyli środków, do zatamowania wszelkich porożeń, któreby między mieszkańcami i woyskami nadgranicznymi tamże znajdującymi się zayść mogły, a w przypadku ich zayścia, do nieodwłocznego ich ugodzenia. J. K. Mość nadaje zupełną moc ciałom administracyinym, ściągania i do posłuszeństwa przynagłania tych wszystkich, którzyby nakazom prawa przeciwni byli, i spokojność publiczną mieszczeni. Dla czego J. K. Mość niniejszą proklamacyą do druku podać, wszędzie obwieścić, i po całym królestwie publikować nakazuje. Działo się na radzie stanu złożoney w *Paryżu* dnia 4. Stycznia 1792. Podpisano LUDWIK. niżej CAHIER.

SUPPLEMENT

D O

GAZETY NARODOWEY I OBCEY.

Z WARSZAWY DNIA 28. STYCZNIA ROKU 1792.

*Reszta deklaracji o sądach ziemiankich w Wielkim Księstwie Litw.
Prawo dnia 3. Stycznia r. 1792. uchwalone.*

11mo. Zachowując wzgląd dla urzędników dawnych, przeszły sąd ziemski składających, którzy po obraniu siebie przez obywatelów, byli też zaszczytzeni przywilejem od nas króla do sprawowania swych urzędów *ad vitæ tempora, aut ad ascensum*, tych przeto w sądzie ziemiankim, w jakim *immediate* siedzieli, na pierwsze lat cztery przy urzędzie sędziów ziemiankich zostawuemy, między temi oraz i przeszłych pisarzów ziemiankich, nie już przy urzędzie pisarstwa, lecz *circa activitatem* sędziów ziemiankich zachowuemy. Do nich przeto obywatele dobiorą na sejmikach, tyle osób, ile do kompletowania zupełnego sądu, według prawa terażniejszego wymagać będzie potrzeba; po skończonych zaś tych czterech latach, choćby z nich którzy obranemi nadal za sędziów ziemiankich nie byli, jednak przy tytule i urzędzie exekutoryalnym do śmierci swojej, *vel ad ascensum* będą zostawać, pod odpowiedzialnością atoli, ieśliby się gdzie na sprawowaniu aktów, lub exekucyów pokazali wykraczającymi przeciw prawu; podobnież urzędników grodzkich, kredensa dotąd mających, zachowuemy takż przy urzędzie exekutoryalnym poki żyć będą, lub na wyższy stopień przeydą ci, od których kredensowanemi byli, albo też poki ci sami urzędnicy na inny urząd postąpią.

12mo. Sędziowie, którzy się obiorą w nowo rozdzielonych powiatach, niemniej wszyscy tychże nowych powiatów urzędnicy, będą należeć *ad turnum* tego województwa, lub powiatu, od którego stanęły oddziały, na wszelkich jednak zjazdach publicznych urzędnicy dawnego powiatu, lub województwa, według stopnia swego mieć będą pierwsze miejsce przed urzędnikami tego powiatu, który przez oddział późniejszy wziął swoje nastanie.

13tio. A iako w województwach i powiatach nierozdzielonych senator i urzędnik elekcyiny mieyscowy, że iest *respectue* swego województwa i powiatu pierwszy z porządku, do zagaenia i prezydencyi na sejmikach należy; tak w powiatach rozdzielonych, w których ieszcze urzędów niema ustanowionych, gdzieby ex-posel, lub ex-deputat nieznałowydował się, urzędnik elekcyiny, mający posłesiy w nowo oddzielnym powiecie, z dawnego prezydować według pierwszeństwa będzie; w sądach zaś ziemiankich przez pierwsze cztery lata, będą prezydować dawni urzędnicy, porządkiem swoich pierwszych stallów w każdym komplecie, w którym zasiadać im przyjdzie.

14to. Lubo w opisach sądu ziemiankiego ustanowiliśmy, iż gdzieby domów sądowych, kancelaryów, archiwum, tudzież mieysc na arezta, wieże i więzienia nie było, tam na ich wystawienie ma być obmyślony fundusz przez osobną uchwałę; niżej jednak to do skutku przyjdzie, stanowiemy tym czasem, aby w miastach, gdzie będą sądy ziemiankie, a tych wszystkich mieysc nie będzie, sąd ziemianki z zwierzchnością mieyscową o też domy ułożył się, i używał ich na swoje przeznaczenie, według potrzeby dopoty, poki ich erekcyja z funduszu publicznego nie zaydzie; szczegulnie zaś, co do mieysc na wieże cywilne i fundowe, gdzie tych dotąd niema, pierwsze destynowane będą do siedzenia w każdym domu, byle w mieście sądowym swoją exystencyą mającym, drugie w mieyscu od sądu wyznaczonym, a koźtem tym czasem, choćby strony wygrywającecy erygować się mającym.

15to. Regentom w iuryzdykcyach zasiadającym, a aktualnie funkcją regentowską sprawującym, funkcya ich regentowska

uważana będzie przy elekcyi sądów ziemiankich, za odbycie funkcyi publiczney, i za stopień do elekcyi na urząd sędziego, przy innych kondycyach prawem opisanych.

DEKLARACYA.

O sądach ziemiankich w prowincyach koronnych. Prawo dnia 5. Stycznia roku 1792. uchwalone.

My król, wraz z skonfederowanemi rzpltey stanami deklarujemy, niżej ordynacya i proces sądowy *per codicem juris civilis et criminalis* ustanowione będą, sądy ziemiankie po wyborze swym na sejmikach wedle przepisu prawa zapadłego nastąpić mianym, rozpoczawszy, w czasie i mieyscach już oznaczonych swą iuryzdykcyą, tym czasem wedle ordynacyi dawnymi prawami przepisanej, tak iak dotąd sądy ziemskie i grodzkie rządziły się, co do wpisów, kondemnat, dekretów, i exekucyi procesu, sprawować się mają; co zaś do postępowania sądowicznego, następujący ma być zachowany przepis:

1mo. Pozwy wychodzić będą z terminem cztero-niedzielnym, rachuiąc od zeznania przed przypadającą sprawą.

2do. Zapozwy rekonwencyonalne byle w iedneyże sprawie, choćby najpóźniej wydane, legalność mieć będą.

3tio. Cały proces i tranzakcyje w Polskim ięzyku czynione być mają, a akt sądowy codziennie zapisywany będzie.

4to. Oplata kondemnat i procesu będzie taka, iaka dotąd była w ziemstwie, z redukcją oney na złote Polskie.

5to. Stan sprawy, czyli indukty stron, na nie repliki, konkluzye, tudzież summaryusz, na piśmie sądowi podawane będą, przez same strony, lub swych plenipotentów.

6to. Wpisy w rejestrach ziemiankich, i grodzkich, gdzie załegłe znajduia się, do iednych rejestrow, porządkiem lat i kadencyi wpisywane, i przez nowy sąd, podpisane będą.

7mo. Sprawy w jakim porządku w rejestra są wpisane, w takim do sądzienia brane będą.

8vo. Na jakim stopniu stanął proces w grodzie lub ziemstwie, od takiego w nowym ziemiankim sądzie, z pozwów, iakie wydane lub przez sąd zachowane były, rozpoczęty być powinien.

9no. Rejestra sądowe te będą: 1. rejestr ordynaryiny dla wszystkich spraw. 2. rejestr taktowy wraz z expulsiynym dla spraw cywilnych uczynkowych, i expulsiynych. 3. rejestr kryminalny, dla spraw kryminalnych i o bezpieczeństwo zgwałcone sądu, lub osób w sądzie siedzących. 4. rejestr *executionum processus*. 5. rejestr *Pœnalium*.

10mo. Nayprzod sądzić się będzie rejestr kryminalny, i żadne inne rejestra i sprawy przed nim brane być nie mogą: 2. rejestr taktowy spraw cywilnych, uczynkowych z expulsiynem, aż do odsądzenia ich. 3. Rejestr ordynaryiny, który zawsze ustatie, gdy się wydarza sprawa kryminalna, lub uczynkowa. 4. rejestr *executionum i pœnalium* w każdym ostatnim dniu sądowym, każdego tygodnia brany będzie, choćby iaka sprawa niebyła dokończona.

11mo. Exekucya dekretów trybunalskich, tudzież ziemiankich i grodzkich dotąd zapadłych, i do czasu tylko nowych sędziów wybrania zapasć mających, przez exystujące dotąd urzędy, tak ziemskie iako i grodzkie odbywane być ma. Po wyborze zaś nowych sędziów i ich przysiędze, już tylko ciż nowo obrani sędziowie exekwować będą.

12mo. W wszelkich sprawach z konfescensyi, tak z trybunałów, jako i sądów ziemiańskich przychodzących, ma służyć i dla prowincyów koronnych prawo roku 1784. tytuło: *Proceß sądowy w W. X. Litt.* i podług artykułu siódmego tegoż prawa, tytuło: *Inkwizycye, kalkulacye i weryfikacye*; zupełnie zachowane byćdź powinny.

13to. W sprawach *juris*, prócz *simplicis debiti* na iedney kadeney, raz tylko w iedney sprawie stronom przychodzić wolno będzie.

14to. Strony powodowe, na którą kadeneyą zapozwą, w czasie teyże kadeneyi naydalej do niedziel dwoch, wpisy z swych pozwow zrobić, pod upadkiem takowych terminow będą obowiązani.

15to. Które województwa, ziemie lub powiaty życzyłyby sobie powiększyć, lub w mieyscach osobnych, prócz wyżej wyrażonych, oddzielny sąd ziemiański oznaczyć, albo na inne mieysca przenieść, czyli alternatę sądenia ustanowić, albo ustanowioną odmienić; to wszystkim mocni będą obywatele na najpierwszych seymikach dla swey dogodności, co do ziem, lub powiatow iednomysłnie, albo większością głow ułożyć, i takowy układ do potwierdzenia seymowi przez poslow swych podać.

16to. Posłowie i kommissarze cywilno woyskowi, funkcyje swoje aktualnie odbywający, na sędziow ziemskich, lustratorow i kommissarzow do rozgraniczenia wybierani byćdź mogą.

Z Wilna d. 19. Stycznia. W przeszły wtorek, to iest d. 17. tego miesiaca, doroczna uroczystość narodzin J. K. Mci, z wielką uprzejmością obchodzona tu była. O świtaniu, stokrotnym z armat wystrzeleniem przez garnizon mieyski, ogłoszono ten festyn. Po godzinie 10. za zebraniem się do kościoła akademickiego, trybunału głównego z licznym państwem, kapituły tuteyszey z duchowieństwem, senatu Akademickiego ze wszystkimi szkołami, była msza śpiewana przez X. Puzyńkę koadjut. kan: *Wileńsk.* po której Xże pasterz nasz intonował *Te Deum*, przy potroynym *salve* przez infanteryą, i stokrotnym z armat uderzeniu przez artylleryą, tudzież przy powszechnym odgłosie dzwonow w całym mieście. Po nabożeństwie, Xże pasterz dawał wielki obiad na sto kilkadziesiąt osob; przy którym spełniano zdrowie J. K. Mci. Po godzinie 3ciey z południa było posiedzenie publiczne szkoły głównej W. X. Litew:, na którym, w przytomności trybunału główn: tudzież XX. prałatow i kanonikow, X. *Bogusławski* professor hist. kośc: w teyże szkole głównej, miał mowę, dowodząc nayprzod: że *USTAWĘ RZĄDU*, czyli powszechną oyczyznę naszej szczęśliwość winniśmy postępkowi rozumu ludzkiego w narodzie naszym, i usposobieniu do poznania prawdy przez wydoskonalenie edukacyi krajowej, za usilnym staraniem mądrego króla. Powtóre: że *narod nasz ma w własnych ręk instrument do utrzymania swey szczęśliwości i chwały, i jeżeli pragnie uczynić niewzruszoną i trwałą konstytucyą rządu, i tym samym zabezpieczyć swoją niepodległość, wolność, szczęśliwość i chwałę, powinien koniecznie powołać i utrzymywać wydoskonaloną edukacyą krajową.* Wieczorem Pan Marszałek trybunału głównego dawał bal wspaniały z kolacyą; pod czas którego spełniano zdrowie J. K. Mci przy rzęsiłym ogniu przez chorągiew trybunałską.

Z Wiednia d. 7. Stycznia. Liczą już 12. reymen-tow i 10,000. kroatow, którzy otrzymali rozkaz znaydowania się w gotowości za najpierwszym skinieniem, procz tego 11. batalionow z *Czech* pod wodztwem generała *Vins* wyciągnąć ma do rzeszy niemieckey. Mowią, iż cesarz te słowa powiedział przy stole „*Francuzi chcą wojny; będą ją mieli, i nauczą się: iż spokojny Leopold kiedy tego potrzeba umie wojny prowadzić*„ -- Twierdzą, iż feldmarszałek *Lascy*, ma złożyć wszystkie urzędy, i resztę dni w spokojności przepędzać. --- Cesarz ustanowił nowe collegium woienne, w którym arcyksiążę *Franciszek* ma prezydować; celem magistratury tey będzie, starać się wprowadzić w woysku iak najlepszy porządek i gospodarstwo.

Z Berlina d. 14. Stycznia. Przedwczoray król dawał audyencyą ministrowi Francuzkiemu P. *Segur*, który dość zimno był przyjęty. Tegoż samego dnia posel

Turecki Asni Achmet Effendi przez *Drezno* i *Wiedeń* do *Carogrodu* puścił się.

Z Londynu d. 6. Stycznia. Deklaracya, którą Xiążę *Kaunitz* imieniem cesarskim, względem elektorstwa *Trewirskiego* i xiążąt *francuzkich*, dworowi naszemu udzielił, zażanowiła uwagę gabinetu tuteyszego. Politycy nasi zapewniali, iż gdyby między *francya* i *rzeszą niemiecką* przyiść miało do wojny, na ten czas *Brabanczykowie* i malkontenci *hollenderscy* złączyliby się z demokratami *francuzkiemi*, i staraliby się znówu dawnieysze w kraich swoich rozpocząć rozruchy. — W niektórych publicznych papierach naszych czytamy, iż *francya* ma nam proponować przymierze zaczepne i odporne, zaręczając sobie na wzajem, i gwarantując swoje konstytucye, kraie i osiadłości; *francya* chce się zrzec wszystkich związkow z familią *Burbońską*, traktat handlowy między *francya* i *Anglią*, ma trwać wiecznie i nieprzerwanie. Gdyby P. *rox* i strona opozycyi była na czele ministeryi, możeby się ten traktat zawarł, ale ostrożność i przezorność P. *Pitt*, nie łatwo temu wierzyć każe.

Z Sztokolmu d. 6. Stycznia. Wszyscy tu zatrudnieni są przyszłym seymem, i wyborem do niego reprezentantow. Przedwczoray król ieździł do miasta *Gesle* dla oglądania tam poczynionych przygotowań. Przez czas trwania seymu, wszelka żywność do *Gesle* przychodząca, uwolniona będzie od cła. Wyznaczono tu kommissyą, która nadgrody rozdawać będzie wszystkim officerom i unter-officerom, którzy w ostatniej wojnie dali znakomite odwagi swej dowody.

Z Koblenz d. 6. Stycznia. Pewną odbieramy wiadomość, iż król *Jmć Pruski*, przez ministra swego w *Paryżu* P. *Goltz* oświadczyć kazał, iż ieżeliby najmnieysza zaczepka z strony francuzow przeciw państwu elektora zaszła, monarcha iego iak nayfilnieysze weźmie śródki do odparcia i połkromienia napaści. — Dnia 3. tego miesiaca przybyło tu dwoch kuryerow, ieden z *Sztokolmu*, drugi z *Petersburga*.

DONIESIENIA z WARSZAWY.

DNIA 28. STYCZNIA 1792. ROKU.

Wyszła świeżo z druku książka do nabożeństwa pod tytułem: *OZTARZ ZŁOTY* na papierze hollend: dobrym drukiem, w której znayduie się modlitwa na podziękowanie Panu Bogu za dźwignienie Narodu Polskiego dnia 3. Maia 1791. Roku i upraszająca o szczęśliwość dla kraiu 8vo. w francuzkiej oprawie w futerale, kosztuje Zł: 8. przedaie się w księgarni P. *Kocha* przy kolegiacie ś. Jana.

Obwieszczaia się kredytorowie na dworku dawniey *Halbow*, potym *Ur. Jakubowski*, a teraz *Ur. Kobrzyński* w mieście *Skaryszewie* przy *Warszawie* stojącym, z dekretu J. K. Mci Kommissarskiego w R. 1779. zapadłego, pretenzyc przysądzone i lokowane mający, aby do procesu w urzędzie radzieckim *Skaryszewskim* rozpoczętego, na dniu 21. Lut: roku terażniejszego w tymże urzędzie *Skaryszewskim*, końcem odebrania swych pretenzji, staneli.

Dom od frontu, i drugi w podwórzu murowane, z stajniami, wozowniami i ogrodem, przy ulicach, *Miła* i *Nalewki*, pod Nrem 2,284. na gruncie dziedzicznym sytuowany, *Hermanowski* zwany, wartość podług taxy urzędowej Zł: *Polsk:* 11,393. zajmujący, za dekretem urzędu Radzieckiego M- S. W. w dniu 9. miesiaca Stycznia r. 1792. zaszłym na przedaż iest determinowany, którego licytacya na ratufzu M. S. W. w dniu 3. Lutego r. 1792. o godzinie trzeciej poobiedniey przez urząd Ławniczy M. S. W. odprawiać się będzie.

Ignacy Gadomski mayster grabarski, mieszkający tymczasowo na *Skaryszewie* przy *Pradze* u *St. Melzaka Stolarza*, pod Nrem 141. życzy sobie być użytym do karczowki; ktoby potrzebował do takowej roboty maystra, niech się uda do pomienionego *Stolarza* domu.

W Drukarni na *Piekarskiej* ulicy, wyszło z pod prasy pismo, pod tytułem: *Xiążd z kropidlem na Cygana z gandziarą*, in-8vo, cena zł: 2. gr. 15.